

Juryrapport

In het juryrapport bij de vorige toekenning van de M. Nijhoffprijs is gewezen op het toenemen van de buitenlandse belangstelling voor onze letterkunde en de veelvuldige vertalingen van Nederlandse dichtkunst, verschijnend in tijdschriften, afzonderlijke uitgaven, bloemlezingen en in aan ons land gewijde delen van anthologieënreeksen uit de wereldliteratuur.

Naast dit opvallend verschijnsel der erkenning van de Europese mondigheid onzer lyriek, waarvan het gehalte buiten ons taalgebied telkens een verrassing blijkt, neemt onze jury het toenemen waar van Nederlandse vertalingen op hoog niveau uit de literatuur van andere landen. Sterk vallen hierbij de toneelvertalingen op, waartoe de Nederlandse gezelschappen de opdrachten bij voorkeur aan literaire vertalers geven.

Tegenover dit tweevoudige verschijnsel overwoog de jury of de strikte richtlijn juist bleef van het beurtelings om het jaar bekronen van vertalingen in en uit het Nederlands. Zij vroeg het bestuur van het Prins Bernhard Fonds, haar de mogelijkheid open te laten tot een gelijktijdige bekroning van vertalingen uit onze literatuur in een vreemde taal en van vertalingen uit een andere letterkunde in het Nederlands, wanneer van beide haar werk werd voorgelegd, dat naar haar inzicht met de toekenning van de Nijhoffprijs verdiende te worden onderscheiden.

Deze laatste omstandigheid doet zich dit jaar voor. De jury is het bestuur van het Prins Bernhard Fonds erkentelijk, dat het haar in de gelegenheid heeft gesteld, de beide onderscheidingen gelijktijdig toe te kennen.

Uit het overzicht der vertalingen uit onze literatuur in een vreemde taal koos de jury eenstemmig als beantwoordend aan het iudicium van de Nijhoffprijs de in Milaan verschenen bloemlezing *Poesia olandese contemporanea* van Gerda van Woudenberg. Uit dat der vertalingen uit andere talen in het Nederlands koos de jury eveneens eenstemmig ter bekroning de omvangrijke vertaalarbeid van Mr Evert Straat.

Het vertaalwerk van Mr Evert Straat, waaraan de jury de Nijhoffprijs voor vertalingen uit andere talen in het Nederlands toekent, is van een indrukwekkende omvangrijkheid. Hij vertaalde proza en poëzie uit de moderne talen Spaans, Frans, Engels en Duits, het blijspel *Love's Labour's Lost* van Shakespeare, waarop intussen reeds weer is gevolgd de vertaling van *Richard III*; voorts poëzie uit het Latijn en het Grieks, en de versdrama's *Heracles* en *Iphigeneia in Aulis* van Euripides. De vertalingen van Shakespeare en van de Griekse tragedies maakte hij voor opvoeringen door het Nederlandse toneel. Eveneens voor opvoeringen te onzent is hij op het ogenblik bezig met de vertaling van de Orestie van Aischylus.

Zijn vertalingen van dichtkunst en proza uit de moderne talen hebben het kenmerk van de meesterhand van de vertaler. Tot die vertalingen behoren uit het Spaans de romans *De route van Don Quijote* van Azorin en *Piratenbloed* van Pio Baroja; in 1954 en 1956 verschenen; uit het Engels poëzie van T.S. Eliot, Blake, Yeats en T.E. Hulme; verder *Hirosjima* van John Hersey, *Vrouwen in de oudheid* van

Charles Seltman waarin ook vele versvertalingen voorkomen, en *The Outsider* van Colin Wilson, waarvan hij zelf opmerkt, dat het de moeilijkste tekst is die hij ooit te vertalen kreeg. Uit het Frans vertaalde hij poëzie van Baudelaire, uit het Latijn verzen van Horatius, Lucretius, Propertius, Petrarca, uit het Oud-Grieks fragmenten van Sappho, Pindarus, Xenophanes, Theocritus, Callimachus en anonieme epigrammen.

De grote verdiensten van deze uiterst veelzijdige vertaalarbeid uit moderne en klassieke talen betreft de jury in de overwegingen bij de bekroning met de Nijhoffprijs. Zij kent die evenwel in het bijzonder en met name toe voor de vertaling van Shakespeare's *Love's Labour's Lost* en die van de beide Griekse versdrama's.

De vertalingen zijn te toetsen aan de richtlijnen en criteria, die Mr Straat zichzelf stelt en die hij reeds vond bij de meester onder de vertalers, Dante Gabriel Rossetti. Hij legt de volle nadruk op de getrouwheid, die van de vertaler eist, dat hij zich tot het uiterste van zijn vermogens zal inspannen om zo diep mogelijk door te dringen in het origineel. Hij zal daarmee niet ophouden, wanneer een halfheid als oplossing uit een moeilijkheid lokt of een elegante omschrijving zich opdringt voor iets wat niet tot in de kern is begrepen.

De theorie komt neer op de praktijk van de meesters, voegt Mr Straat eraan toe. Hij bevestigt het in de vertaling van het blijspel van Shakespeare. Aan doordringen in het origineel, het overbrengen van het door de oorspronkelijke auteur weer persoonlijk gehanteerde Elisabethaanse idioom, het opvangen van subtiliteiten tussen taal en gedrag van de figuren, de toonwisseling in de dialogen bij de wisseling der situaties waarin de personen komen te verkeren, stelt dit stuk de vertaler de hoogste eisen. De adequate alliteratie in de vindingrijke titelvertaling *Liefde's Loze Les* is een voorproef voor de vondsten, die de toespelingen, woordspelingen, dubbelzinnige woordbetekenissen, sous entendus, het effect der allitereringen opvangen in een vloeiend Nederlands, dat overal Shakespeare's geest en luchtigheid volgt. De jury heeft er bewondering voor, hoe Mr Straat de strenge maatstaven, die hij de vertaler aanlegt, waar maakt in dit luchthartige blijspel van Shakespeare, dat hem klaarblijkelijk niet de moeilijkheden gaf, waarop hij bij de vertaling van Colin Wilson zinspeelt.

In de twee inleidingen tot de Euripides-vertalingen legt Mr Straat rekenschap af van de beginselen, die hem erbij hebben geleid. Zijn erudiete kennis van het Griekse drama en het Griekse theater vergemakkelijkten hem het voldoen aan wat hij als hoogste eis stelt: zo diep mogelijk doordringen in het oorspronkelijke. De vertaling van de beide treurspelteksten is op spreekbaarheid en verstaanbaarheid gericht. Ten dienste daarvan is voor het Nederlands de zesvoetige jambe van het origineel, die voor de spreekstem moeilijker ligt, door de vijfvoetige en vijf en een halfvoetige versmaat vervangen. Letterlijkheid is betracht in een zo groot mogelijke getrouwheid aan de tekst, ook in de klankopeenvolgingen en alliteraties die de verstaanbaarheid dienende technische middelen zijn. De verhevenheid van het Griekse drama sluit de omgangstaal in de dialogen niet uit. De vertaler kon zich beroepen op Aristoteles, die de dictie bij Euripides kenschetst als een mengeling van dichterlijke taal en gemeenzaamheid. Bij de opvoeringen is geen criticus gevallen

over het jij en je in het Griekse drama. Voor de koren is de ingewikkelde metriek van het origineel gevolgd, wat de moeilijkste weg was. De vertaler acht de metrische wisselingen te zeer een onafscheidelijk bestanddeel: berustend op de wisselende maten van de verloren gegane muziek volgen ze de gemoedbewegingen en gedachten, die het koor heeft uit te drukken. Bij de opvoeringen bleken speelsters en spelers ze uitstekend te kunnen zeggen. Het Nederlands van de vertalingen is vloeiend en gevarieerd, welluidend, vol van subtiele schakeringen, expressieve woordschikkingen, verrassende vondsten van uitdrukkingen, die het oorspronkelijke op treffende wijze weergeven. De vertalingen geven een zuiver beeld van wat de antieke Griekse tragedie voor de tijdgenoten betekende en ook voor de mens van heden nog is. De vertaler heeft zich hiermede uitzonderlijke verdiensten verworven voor het Griekse drama op het Nederlandse toneel. Evenals bij de *Antigone*-vertaling van Bertus van Lier mag er op gewezen worden, dat vertalingen als deze gelegenheid geven kennis te nemen van letterkundige kunstwerken, die in de oorspronkelijke taal voor ons volk als geheel een gesloten boek blijven. De Nijhoffprijs toekennend voor de vertalingen van het blijspel van Shakespeare en de beide versdrama's van Euripides, was de jury eenstemmig in haar overweging, daarmede het meesterschap te eren, waarvan de veelomvattende en veelzijdige vertaalarbeid van deze vertaler getuigenis aflegt.

De Jury:

Antoon Coolen, voorzitter

Prof. Dr S. Dresden

Prof. Dr P. Minderaa

Dolf Verspoor

Bert Voeten

H. Siedenburg, secretaris.